

Перспективним джерелом поповнення фінансових ресурсів сільського господарства регіону є розвиток іпотечних відносин. Важливим кроком до покращення інвестиційного клімату в сільському господарстві є остаточне вирішення питання власності на землю. Серед інших джерел інвестування слід відмітити також муніципальні позики, продаж об'єктів незавершеного будівництва, доходи від приватизації, заощадження населення тощо.

Отже, вдосконалення інвестиційної сфери є невід'ємною складовою інноваційного розвитку сільського господарства. Саме інвестиції є джерелом та засобом реалізації стратегічних і тактичних заходів переходу аграрного сектора на якісно вищий рівень функціонування.

Стан інвестиційної діяльності в аграрному секторі економіки України знаходиться на низькому рівні. Інвестиційний клімат є несприятливим для інвесторів. За останні роки масштабних інвестицій у галузь не надходило. Незважаючи на зростаючий рівень державної підтримки, який у 2008 р. становив 11 млрд грн, ефективність діяльності переважної більшості аграрних підприємств залишається

низькою. Основними чинниками, що стимулюють інвестиційну діяльність у сільському господарстві на сьогодні є: зростання обсягу валового внутрішнього продукту, підвищення доходів населення, зміцнення платіжно-розрахункової дисципліни, поліпшення фінансового стану аграрних підприємств, посилення зв'язків фінансового ринку й аграрних підприємств.

ЛІТЕРАТУРА

1. Старіков О. Ю. Напрямки удосконалення інвестиційного менеджменту аграрних підприємств / О. Ю. Старіков // Організаційно-економічні проблеми розвитку АПК: наук. вид. в 4 ч. / за ред. П. Т. Саблука. Ч. 3: Фінанси і фінансова інфраструктура АПК. – К.: ДОД Інституту аграрної економіки, 2001. – С. 229–233.
2. Бондарчук О. П. Державне регулювання інвестиційної діяльності / О. П. Бондарчук // Держава та регіони. – 2003. – № 1. – С. 24–28. – (Серія: Економіка та підприємництво).
3. Статистичний щорічник України. – К.: Консультант. 2007. – 624 с.

УДК 330.34

КРЕАТИВНІ РІШЕННЯ ЯК ОСНОВА СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ РЕГІОНУ

Е. Ф. Югас, кандидат економічних наук

Питання теорії розвитку регіону посідає важливе місце в системі наукових поглядів і концепцій макроекономічної науки. Це викликано тим, що розвиток України залежить від оптимального балансу ресурсів, потреб, можливостей різних регіонів, їх взаємодії з центральною владою, впровадження сучасних методів управління. При посиленні функцій централізованого управління набуває активізації процес демократизації регіонального суспільного життя. Зростання ролі та значення діяльності регіонів у розвитку України відповідає світовим тенденціям, які полягають у пе-

ретворенні регіонів в активних суб'єктів процесу державного становлення та формування високого рівня конкурентоспроможності країни. Питання розвитку регіону є достатньо складними навіть для країн з розвинутою економікою та громадським суспільством. Швидкість змін в Україні, складність процесів, що відбуваються в регіонах, нестача інформації, низька інвестиційна привабливість, відсутність системи регіонального маркетингу формують проблеми регіонального управління в Україні, які важко перебільшити. Сучасним аспектам регіонального розвитку присвяти-

ли праці М. Долішній, М. Козоріз, В. Сало та інші, але питання розвитку з позицій впливу стратегічних рішень висвітлені недостатньо.

Метою статті є обґрунтування ролі креативних рішень у системі управління соціально-економічним розвитком регіону.

Для досягнення мети вирішені такі завдання: по-перше, досліджена сутність соціально-економічного розвитку регіону; по-друге, визначена роль управлінських креативних рішень у системі стратегічного менеджменту соціально-економічним розвитком регіону.

У літературі розвиток регіонів звичайно розглядається в соціально-економічному контексті, що визначено взаємозалежністю соціальної та економічної складових процесу розвитку, взаємопідтримкою цілей соціального та економічного характеру, соціально-економічним механізмом забезпечення конкурентоспроможності регіону.

Вітчизняні та зарубіжні вчені розглядають соціально-економічний розвиток як процес безупинної зміни матеріального базису виробництва, а також усієї сукупності різноманітних відносин між економічними суб'єктами, соціальними групами населення [2, 3]. Автори також стверджують, що соціально-економічний розвиток – складний суперечливий процес, у якому взаємодіють позитивні та негативні складові та фактори, причому періоди зростання змінюються етапами спаду. Основна ідея даного визначення полягає в тому, що розвиток регіону не припиняється навіть на етапах спаду. В цьому випадку відбувається якісна перебудова системи, що забезпечує ефективність подальшого її функціонування [4].

Сутність економічного розвитку пропонується також розглядати як результат і форму руху господарських зв'язків, відтворювальної діяльності на шляху узагальнення, ускладнення господарських рішень, їх динамізму, переходу від прагнення зберегти історично сформовану ефективність до її зростання [7].

Автори вважають, що ускладнення умов господарювання при ухваленні рішень зумовлює необхідність вибору між такими напрямками (рис.):

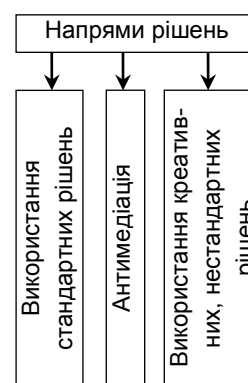

Рис. Напрями управлінських рішень з питань розвитку регіону

- консервація здатності приймати рішення на основі вже досягнутого рівня ефективності, що в сучасних умовах призводить до дезорганізації системи;

- спроба припинити зростання складнощів господарювання, знизити його і пристосувати через антимедіацію, тобто привести складнощі господарювання до вже існуючого рівня здатності приймати рішення. Антимедіація являє собою прагнення особистості, більших мас людей у кризовій ситуації в результаті росту дискомфорту стану шукати вихід не в поглибленні серединної культури, медіації, але в повороті назад, тобто спробах повернутися до більш прадавніх шарів культури, знищити осередок прогресу, зламати найбільш розвинені форми конструктивної напруженості, знищити державу, можливо, відійти від медіації взагалі, обпертися на обмежену інверсійну логіку, на сіру творчість, незважаючи на можливість руйнівних наслідків подібних дій, що призводять до соціальної катастрофи [6];

- концентрація зусиль на розвитку здатності приймати дедалі складніші соціально-економічні рішення, створювати для цього необхідні умови, що вимагає переходу до вартісних абстракцій.

Посилення невизначеності внутрішніх і зовнішніх факторів впливу на розвиток регіону, посилення турбулентності процесів, які відбуваються в оточуючому регіоні середовищі зумовлюють необхідність більш широкого застосування саме креативних управлінських рішень, які формують третій напрям. Креативні рішення передбачають діяльність людини

або колективного органу, що спрямована на створення якісно нових, невідомих раніше духовних або матеріальних цінностей (нові твори мистецтва, наукові відкриття, інженерно-технологічні, управлінські чи інші інновації тощо). Необхідними компонентами творчості є інноваційне бачення, фантазія, креативна уява, психічний зміст якої міститься у створенні образу кінцевого продукту (результату творчості).

Креативний варіант управлінських рішень передбачає не тільки розвиток господарських рішень у їх природно-натуральних формах, але і розвиток грошово-вартісних форм рішень, необхідність постійно знаходити міру переходу, взаємопроникнення між ними. Автори даного погляду стверджують, що економічний розвиток – це постійний пошук доцільної міри між складністю, динамізмом господарських відносин і здатністю приймати рішення в цих умовах. Знаходження такої міри дозволить управлінцям професійно вирішувати технічні, організаційні, екологічні та інші проблеми в єдності та на основі економічного розвитку. Пошук у цьому напрямку повинен забезпечити більш високий рівень прийняття рішень, зняти протиріччя між технологією та ринком, між вартістю та споживчою вартістю, між натуральним виміром і вартісними показниками і т. ін.

Таким чином, розвиток регіону можливо розглядати з позицій прийняття управлінських рішень і в цьому контексті доцільно розглядати як процес удосконалення системи внутрішнього середовища та взаємовідносин із зовнішнім середовищем території, яке відбувається внаслідок прийняття креативних, нестандартних рішень.

Прийняття креативного управлінського рішення базується на таких принципах:

1. *Принцип системності.* Регіон розглядається як система, вплив на окремих елемент викликає зміни інших елементів і системи в цілому.

2. *Принцип оптимальної інформованості.* Креативні управлінські рішення досяжні; лише коли їм відповідає достатня інформаційна база. В іншому випадку рішення втрачає

реальність, його втілення в життя має величезний ступінь імовірності з рядом чинників.

3. *Принцип врахування вірогідних наслідків і їх аналіз.* Креативне рішення відрізняється від структурованих, стандартних рішень саме багатоваріантністю наслідків, серед яких у ході аналізу потрібно дослідити як негативні сценарії, так і позитивні.

4. *Принцип свободи вибору.* Якщо у людини (групи), що приймає рішення, немає або недостатньо умов для вибору з безлічі можливих варіантів, то про ефективне рішення залишається лише мріяти. Це корелює з політикою керівництва України на розвиток демократичних методів управління регіонами, поширення прав регіональної громади у прийнятті рішень стосовно стратегічного розвитку області.

5. *Принцип відповідальності.* Особи чи колективні органи, що приймають рішення, відповідальні за результати реалізації прийнятого рішення.

6. *Принцип новизни.* Рішення не повинне повторювати вже існуючі варіанти розвитку регіону, а формувати лише інноваційний продукт, який забезпечує конкурентоспроможність регіону.

7. *Принцип ефективності.* При визначенні результатів розвитку регіону доцільно порівнювати їх з витратами на впровадження і розвиток території.

При прийнятті управлінського рішення стосовно економічного розвитку регіону рекомендовано [3] вважати, що траєкторія економічного розвитку регіону повинна визначатися з урахуванням трьох моментів: по-перше, функцій, які виконує регіон у суспільному поділі праці; по-друге, оптимальних способів задоволення внутрішніх регіональних потреб з позицій господарського комплексу країни; по-третє, узгодженість у процесі розвитку всіх стадій відтворювального процесу. Задовольняють дані умови саме креативні рішення, які становлять основу стратегічного управління регіоном.

Дослідження показало, що важливою умовою стратегічного розвитку регіону є правильний вибір управлінського рішення, яке може здійснюватися за такими напрямками: стандартним, антимедіація, креативний на-

прям. Серед розглянутих напрямів найбільш адекватним сучасним умовам регіонального менеджменту є креативне прийняття управлінських рішень, які дозволяють забезпечити конкурентоспроможність території. Враховуючи це, розвиток регіону можливо розглядати з позицій прийняття управлінських рішень і в цьому контексті доцільно розглядати як процес удосконалення системи внутрішнього середовища та взаємовідносин із зовнішнім середовищем території, яке відбувається внаслідок прийняття креативних, нестандартних рішень.

Упровадження креативного способу прийняття управлінського рішення в системі регіонального управління базується на таких принципах: системності, оптимальної інформованості, аналізу, відповідальності, свободи вибору, новизни, ефективності.

Принципи управлінського рішення повинні бути пов'язані з принципами стратегічного розвитку, що зумовлює оптимізацію процесу управління регіоном у цілому.

У подальшому дослідженні заплановано проаналізувати вплив окремих видів управлінських рішень на рівень конкурентоспроможності регіону.

ЛІТЕРАТУРА

1. Державна стратегія регіонального розвитку на період до 2015 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=1001-2006-%EF>. – Заголовок з титулу екрана.
2. Долішній М. Ринкові механізми регіонального управління / М. Долішній, О. Мошенець // Регіональна економіка. – 2001. – № 1. – С. 7–17.
3. Єпіфанов А. О. Регіональна економіка : навч. посіб. / А. О. Єпіфанов, І. В. Сало. – К. : Наукова думка, 2000. – 343 с.
4. Козоріз М. А. Особливості забезпечення сталого розвитку регіонів в умовах посилення впливу глобалізації / М. А. Козоріз // Соціально-економічні дослідження в перехідний період. Регіональна політика сталого розвитку: принципи формування, механізми реалізації. – Вип. 5 (XXXVI) НАН України ; Інститут регіональних досліджень. – Львів [б. в.], 2002. – С. 31–38.
5. Краюшкін В. А. Основні положення механізму державного стимулювання цілепокладання регіонів [Електронний ресурс] / В. А. Краюшкін. – Режим доступу : http://www.rusnauka.com/26_ssn_2008/gosupravlenie/34848.doc.htm. – Заголовок з титулу екрана.
6. Развитие [Электронный ресурс] : [материал из Википедии – свободной энциклопедии]. – Режим доступу : <http://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%A0%D0%B0%D0%B7%D0%B2%D0%B8%D1%82%D0%B8%D0%B5>. – Заглавие с экрана.
7. Гирусов С. В. Экология и экономика природопользования : учеб. для вузов / С. В. Гирусов. – М. : Закон и право: ЮНИТИ, 1998. – 176 с.

УДК 658(005):502.131.1:338.124.4

ПОДХОДЫ К УПРАВЛЕНИЮ УСТОЙЧИВЫМ РАЗВИТИЕМ ПРЕДПРИЯТИЯ В УСЛОВИЯХ КРИЗИСА

С. Я. Елецких, кандидат экономических наук

В процессе эволюции рынка как социального механизма организации экономической деятельности людей, обеспечение устойчивого развития в условиях постоянно изменя-

ющейся внутренней и внешней среды стало основной целью функционирования социально-экономической системы (СЭС) на всех ее уровнях: международном, национальном, ре-